

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6

ASIA: _____

Parissa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Läh. siht. Palkkainen.

18/3 1945.

P A R I I S I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 17 - 9.

Pariisi S S A 18 P: NÄ maaliskuu KUUTA 19 45.

VIITTAUS: N

P: NÄ KUUTA 19 P: TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

Ulkosasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 1.

Lähetystö kunnioittaen tämän mukana lähettää Ministeriölle kuluvan vuoden raporttinsa n:o 1, "Pariisin lehdistö".

Lähetystön puolesta:

Pasvo Pulkinen
Pasvo Pulkinen.
Lähetystösihteeri.

2 pöytä talle 11/5-45
Berntze
Amme

P A R I I S I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Pariisi ssa 18 p:nä tammi kuuta 1945.

Asia: Pariisin lehdistö.

AIKAKA
135 fac. 45
14/6-45
5 C6

Pariisin herkästi reagoiva lehdistö on viime päivien aikana kahteen otteeseen asennoitunut kahta lehdistön olemassaoloa ja vapautta koskevaa viranomaisten toimenpidettä vastaan. Ensimmäisen välikohtauksen aiheutti erälle Pariisin suurimmista iltalehdistä 'Franc Soir' ille sotaministeriön toimesta "sensuurimääräysten rikkomisen johdosta" annettu kuukauden ilmestymiskiello. Tällöin oli kysymys joistakin toisarvoisista sensuurimodellisuuksista, jotka sotaministeriön asianomaisen osaston mielestä olivat niin raskaat, että sanotunlainen voimatoimenpide katsottiin aiheelliseksi.

Pariisin ja maaseudun lehdistö ennätti nousta yksimielisenä vaatimaan toimenpiteen peruuttamista. P.o. lehden oli kuitenkin odotettava kolme päivää sotaministeri Diethelmin paluuta tarkastusmatkaltaan rintamalta ennenkuin päätös otettiin tarkistettavaksi. Lopputulos oli, että lehti sai luvan alkaa jälleen ilmestyä.

Tässä yhteydessä mainittakoon, että lehdistö kirjoittaa paljon julkisen sanan vapaudesta, jonka suhteen se katsoo olevan toivomisen varaa. Voimassaolevalla sotilaallisella sensuurilla todetaan olevan taipumusta poliittiseenkin sensurointiin.

Pari päivää edellä mainitun välikohtauksen jälkeen tiedotti Pariisin lehtisyndikaatti, että lopullisesti kärjistyneen paperipulan

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

takia Pariisin sanomalehdet ovat kuluvan kuun 14 päivästä pakotetut väliaikaisesti supistamaan kokoaan puoleen, koska niille voidaan myöntää vain 50 % tähänastisesta, ennestäänkin rajoitetusta paperimäärästä. Pääkaupungin lehdet ilmestyvät sanotusta päivästä lukien samassa koossa kuin maaseutulehdetkin eli puolen normaalin sanomalehtisivun kokoisina. - Tästä johtuu, ettei Ranskan lehdistössä ole nykyisin paljoakaan tilaa kansainväliselle uutisaineistolle. Niinpä esim. Suomen asiasta on vain ani harvoin aivan lyhyitä mainintoja.

Edellämainitun päätöksen johdosta lehdistö yksimielisesti hyökkäsi paperin jaosta huolehtivan trustin kimppuun, jota syytettiin sabotagesta ja puolueellisuudesta. Viitattiin siihen, että viime aikoina on liian korkeasti annettu ilmestymislupia uusille, vähemmän tärkeille sanomalehdille ja aikakausjulkaisuille eikä ole otettu huomioon jo ennestään ilmestyvien ja laajan kysynnän omaavien julkaisujen yhä lisääntyvää paperintarvetta. Tiedotusministeriökin on pysynyt jyrkästi edellämainitun päätöksen takana, jonka on ilmeisesti sanellut pakottava välttämättömyys.

Lehdistölle on kuitenkin tehty se myönnytys, että se on nyt saanut edustajansa paperin jaosta huolehtivaan trustiin. Myös lienee toiveita, että Englannista ja Amerikasta saadaan lähiaikoina niin paljon sanomalehtipaperia, että lehdistön tarpeet voidaan paremmin tyydyttää.

Pariisin lehdistö ei tosin ole vielä lukumäärältään niin suuri kuin se oli ennen sotaa. Saksalaisten vallattua maan lakkauttivat nämä suuren joukon sanoma- ja aikakauslehtiä ja paljon oli myös sellaisia, jotka eivät suostuneet mukautumaan silloisiin olosuhteisiin ja määräykseen, vaan lakkasivat itse ilmestymästä. Ranskan vapautuksen jälkeen taas lakkautettiin vuorostaan kaikki miehitysvallan aikana ilmestymistään jatkaneet lehdet ja niiden omaisuus takavarikoitiin.

Tällöin astuivat päivänvaloon lukuisat miehityksen aikana ilmestyneet maanalaiset päivä- ja myös aikakauslehdet. Niiden joukossa on joitakin aikaisemmin ilmestyneitä, kuten "Le Populaire", ja "L'Humanité",

mutta valtaosa on uusia vastarintaliikkeen mukana syntyneitä. Niiden kaikkien "puoluekantaa" sanan vanhassa merkityksessä on verrattain vaikea määritellä, vaikka vähitellen alkaakin tapahtua jonkinlainen linjojen selviäminen, varsinkin sitä mukaa kuin vanhat puolueuudostelmat rupeavat ilmestymään näyttämölle. Yleisenä piirteenä on kuitenkin todettava, että lehdistö edustaa valtaosaltaan suuntausta vasempaan joko lievennäissä tai jyrkemmässä muodossa. Varsinaisia oikeistolehtiä tai mallittilista porvarillista suuntausta edustavia lehtiä ei ole Pariisissa tätä nykyä ilmestyvistä paristakymmenestä päivälehestä kuin pari kolme, nim. vanha "Figaro" sekä "Le Temps" in kirjapainon ja toimitalon perinyt, joulukuussa ilmestymään ruvennut "Le Monde", jota pidetään hallituspiirien, lähinnä Quai d'Orsayn epävirallisena äänitorvena. "Paris-Mondial"-niminen iltapäivälehti (viime päivään ilmestynyt nimellä "Paris-Bruxelles") on verrattain väritön ohjelmaltaan. Se onkin pääasiassa kansainvälinen uutislehti ja sellaisena yksi kaikkein parhaita. Se on äskettäin oston kautta joutunut edellä mainitun "France-soir"-lehden omaisuudeksi.

Pariisin lehdillä ei muuten ole minkäänlaista menekkipulaa, sillä ne myydään kaikki loppuun niin paljon kuin paperirajoituksilta saavat numeroitaan painetuiksi. Eri lehtien taholta valitetaan vain tuon tuosta, ettei paperinjako ole oikeudenmukainen ja ettei asianomainen lehti voi saada painostaan niin suureksi kuin sen kysyntä edellyttäisi.

Suurin painosmäärä on kommunistisella "l'Humanité"lla, jonka päivittäinen painos lähentelee 400.000. Tästä huolimatta se on yksi vaikeimmin saatavissa olevia lehtiä, varsinkin määrättyissä kaupunginosissa. Lehden johtaja (directeur) on senaattori Marcel Cachin, joka on yksi artikkelitoimittajista. Kansainvälisistä aiheista kirjoittaa päivittäin M. Magnien.

Ainakin keskikaupungin lehtikioskeista on vaikea saada "F i g a r o a", joka yleensä on varattava myyjiltä etukäteen, sillä parissa tun-

nissa se on loppuunmyyty. Se on saanut painoksensa nostetuksi. ~~xxxxxxx~~
n. 330.000:een. Suurimpana syynä sen vilkkaaseen kysyntään on epäilemättä sen yleisestä suunnasta poikkeava asennoituminen päivän poliittisiin kysymyksiin. Lehden johtaja on Pierre Brisson ja sen palstolla vilah-telee vanhoja tunnettuja sanomalehtinimiä, kuten Vladimir d'Ormesson, joka on yksi artikkelinkirjoittajista. Toinen artikkelitoimittaja on Akatemian jäsen François Mauriac, jonka useat artikkelit ovat jo herät-täneet suurta huomiota ja antaneet paljon aihetta polemiikkiin. Myös Georges Duhamel ja veljekset Tharaud, Jean Schlumberger ja akateemikko André Siegfried esiintyvät lehden kronikoitsijoina.

Suunnilleen samaan painosmäärään Figaron kanssa nousee Ranskan sosialistipuolueen pää-äänenkannattajan "Le P o p u l a i r e" in le-
vikki. Sen "directeur politique" inä mainitaan jatkuvasti Léon Blum,
"kuljetettu Saksaan".

Sitten tulevat lukuisat vastarintaliikkeen lehdet, joiden ohjel-
ma ja suuntaus eivät sanottavammin eroa toisistaan. Ne edustavat kukin omaa miehitysvallan aikaista vastarintaliikkeen ryhmäänsä asennoituen yhteiskunnallisiin ja poliittisiin päiväkysymyksiin suurin piirtein sa-massa hengessä. Eniten vasemmalla lienee niistä "F r a n c - T i r e u r" ja sen jälkeen tulevat "F r o n t N a t i o n a l" ja "C o m b a t", viimeksimainittu eräs parhaiten toimitettuja uutislehtiä. "Combat" he-rättää myös suurta mielenkiintoa suorasukaisilla, rohkeilla, taitavas-ti kirjoitetuilla pääartikkeleillaan. "L e P a r i s i e n L i b é - r é", "R é s i s t a n c e", "L i b é r a t i o n" ja "F r a n c e l i b r e" ovat jonkun verran maltillisempia, mutta nekin hyvin selväs-ti kansallisen ja yhteiskunnallisen uudistushengen läpätunkemia. Mer-kityksellisin niistä on "Libération", yksi parhaita uutislehtiä.

"L' A u r o r e", jonka päätoimittaja on Paul Bastid, on peri-
nyt radikaalisen "L'Oeuvre"-lehden jättämistön ja on tullut uudel-
leen henkiin heränneen radikaalisosialistisen puolueen ainakin epävi-

ralliseksi Hänenkannattajaksi. "L'A u b e", jo ennen sotaa ilmestynyt kristillisdemokraattinen aamulehti, jatkaa vanhoja perinteitään kristillisen työväenliikkeen Hänenkannattajana, osallistuen uuden yhteiskunnallisen jälleenrakennusohjelman ajamiseen kansallistuttamisvaatimuksineen y.m.s. Sen pääkirjoitukset laati viime aikoina m.m. radiosta tunnetuksi tullut Maurice Schumann. Se on nykyisen ulkoministeri Georges Bidault'n vanha lehti. Hän oli ennen sotaa lehden artikkelitoimittaja ja lienee säilyttänyt läheiset suhteensa lehteen jatkuvasti.

Kaikkien edellämainittujen lehtien painosmäärä vaihtelee 100.000 - 200.000. Eniten kysyttyjä ja luettuja ovat niistä "Combat" ja "Libération".

Iltalehtiä on jo ilmestynyt koko joukko. Edellä jo mainittiin vasta äskettäin ilmestynyt alkanut "Le Temps" in manttelinperiijä, nelisivuinen "L e M o n d e", jonka painos sen muita suuremman koon takia on vain n. 75.000. Suurimmat iltalehdistä ovat "Paris-Soir" in perillinen "F r a n c e - s o i r" (ilmestyy kolmena painoksena) ja äärimmäistä vasemmistoa edustava "C e s o i r", jonka levikki on suurin eli yli 300.000. Laajan levikin on myös saavuttanut "P a r i s - p r e s s e". Muista iltalehdistä ovat "L i b é r a t i o n - S o i r", "L i b r e s" (sotavankien ja maastavietyjen Hänenkannattaja) sekä ennen mainittu "P a r i s - M o n d i a l", joka alkoi ranskalais-belgialaisten suhteiden vaalijana, mutta on nyttemmin omaksunut yleisen kansainvälisen uutislehden ohjelman. Siinä on myös usein uutisia Suomesta.

Lopuksi tulokoon mainituksi, että Pariisissa ilmestyy sekä amerikkalaisen "N e w Y o r k H e r a l d T r i b u n e" in sekä englantilaisen "D a i l y M a i l" in englanninkieliset Pariisin painokset.

Myös aikakauslehdistö on saanut lukuisia edustajia. Niinpä ilmestyy Pariisissa kymmenkunta poliittis-kirjallista "hébdomadaire" iä, joista huomattavimmat ovat "L a B a t a i l l e", "C a r r e f o u r", "L e t t r e s F r a n ç a i s e s", "T é m o i g n a g e s C h r é-

t i e n s, "A c t i o n", "L e C a n a r d E n c h a i n é" sekä myös jo joukko kuvalehtiä, kuten "I m a g e s d u M o n d e", "N u i t e t J o u r" (ilmeisesti tunnetun sodanedellisen "Match"-lehden perillinen), "R e g a r d s" jne. "L'illustration"-lehti lakautettiin heti vapautuksen jälkeen ja sen omaisuus on julistettu takavarikoiduksi. Sen omistajat ja päätoimittajat Baschet-veljekset joutuvat oikeuden tuomittaviksi. Puhutaan kuitenkin, että virallisella taholla tahdottaisiin nähdä lehden rupeavan jälleen ilmestymään uudessa muodossa lehden kansainvälisestikin kantavan maineen ja nimen takia.

Lähetystösihteeri:

Paavo Pulkkinen
Paavo Pulkkinen.

P.S. 18.3.45.

Pariisin lehdistö on sen jälkeen kun edelläoleva katsaus kirjoitettiin, lisääntynyt parilla kolmella uudella tulokkaalla, nim. radikaalisosialistisella "L'O r d r e"-lehdellä, joka oli olemassa jo ennen sotaa, mutta lopetti ilmestymisensä saksalaisten miehitettyä maan, sekä "L a D é p é c h e d e P a r i s" -nimisellä aamulehdellä. "L'Ordre" lienee verrattain lähellä radikaaleja, mutta esiintyy kuitenkin riippumattomana. Sen päätoimittaja tai oikeammin sanottuna "directeur politique" on entuudestaan tunnettu Emile Buré, joka Ranskan miehityksen aikana oleskeli Yhdysvalloissa. Toinen tulokas on ilmestynyt maanalaisena nimellä "Patrie et Liberté" ja se ilmoittaa olevansa tasa-

valtalainen uutislehti. Kuvallisten viikkojulkaisujen sarjaan on liittynyt vanha "L e M o n d e I l l u s t r é", joka on saanut luvan ilmestyä huomattavan kookkaana ja käyttää hyvää paperia, mutta jonka verrattain korkea hinta (30 fr. numero) rajoittaa puolestaan sen levikkiä.

Paperinsaannista ulkomailta näyttää olevan jonkin verran toiveita, sillä joitakin päiviä sitten on Englannista luvattu toimittaa ensi tilassa 2500 tonnia sanomalehtipaperia ja Sveitsi lienee myös myynyt jonkun määrän. Nämä suhteellisen pienet erät eivät kuitenkaan salline lehtien koo'n suurentamista, vaikkakin turvannevat niiden nykyisen suuruiset tarpeet joksikin ajaksi kotimaisen paperin lisänä.

H. P. P.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Peräsiirtä olevan lähetyksen raportti n:o 2.

Läh. siht. Pulkkinen

15/3 1945.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa 29 p:nä maaliskuuta 1945.

N:o 61-30.

UKKOASIAINMI
4 135 ka. es
14/6-4 No
C6

Ulkosainministeriölle. 5

Lähetystö tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa Pariisista n:o 2, joka käsittelee aihetta:

Pariisin diplomaattikunta.

Lähetystön puolesta:

Paavo Pulkkinen
Paavo Pulkkinen.
Lähetystösihteeri.

*2 pöytä - tulo Permittio
11/5-45*

P A R I I S I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Pariisi ssa 15 p:nä maalisk. kuuta 1945.

Asia: Pariisin diplomaattikunta.

4 135 lae. 485
11/6-45
5 C6 0

Ennen nykyisen suursodan alkua Pariisissa oli kuutisenkymmentä ulkomaista diplomaattista edustustoa ja niistä suurlähetystöjä neljetoista. Nykyisin täällä on niitä puoliväliin neljättäkymmentä, suurlähetystöjen luvun ollessa tasan kymmenen. Edustustojen luku lisääntyy kuitenkin kuukausi kuukaudelta. Niinpä on viimeksi ollut kysymys Italian edustajan saapumisesta Pariisiin.

Pariisissa on suurlähettiläensä tätä nykyä paitsi Vatikaanilla, Neuvostoliitolla, (Lontoon) Puolalla, Iso-Britannialla, Kanadalla, Kiinalla, Brasilialla, Yhdysvalloilla, Belgiassa ja Turkilla, ancien-neté-järjestyksessä lueteltuina.

Euroopan maista on lähetystö Pariisissa tällä hetkellä seuraavilla: Norja, Kreikka, Tšekkoslovakia, Luksemburg, Irlanti, Portugal, Ruotsi, Sveitsi, Jugoslavia ja Hollanti. Niistä on kuusi ensinmainittua lähettilään johtamia. Ruotsin lähettiläs Boheman on myös t.k. 10 p:nä jättänyt kreditiivikirjansa kenraali de Gaulle'ille, mutta on palannut vielä Ruotsiin. Hän saapuu Pariisiin huhtikuun lopulla, mihin saakka lähetystöä johtaa v.a. asiainhoitajana edelleen lähetystöneuvos K. A. de Belfrage, joka oli aikoinaan Algeriassakin.

Sveitsi on nyttemmin myös nimittänyt lähettiläensä Pariisiin

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ja siksi tulee ent. Dantzigin ylikomissaari, viimeksi Kansainvälisen Punaisen Ristin presidenttinä toiminut Carl Burckhardt.

Tässä yhteydessä mainittakoon, että Vichyssä Pétainin luona akkreditoituina olleista edustustopäälliköistä ei ole jälellä muita kuin Irlannin ministeri Murphy.^{x)} Hänen avustajansa ovat myös entiset. Paavin nuntius Mgr. Valerio Valeri, joka jo ennen sotaa edusti Pyhää istuinta Pariisissa, viipyi täällä aina joulukuulle saakka, mutta kenraali de Gaulle ei suostunut hyväksymään häntä. Vuoden vaihteessa Vatikaani lähetti tänne uuden edustajan Mgr. Roncalli'n, joka saapui parahiksi kenraali de Gaulle'in uudenvuoden vastaanottotilaisuuteen. Entiselle nuntiukselle Mgr. Valerille on sittemmin jätetty Ranskan kunialegioonan suurristi.

Mitä muuten tulee muihin Vichyssä olleisiin diplomaatteihin, on heitä Pariisissa edustustojensa palveluksessa edelleen ainakin seuraavissa lähetystöissä: Afganistanin, Bulgarian, Espanjan, kaikki irlantilaiset kuten edellä mainittiin, nuntiatuurin neuvos ja sihteeri, Ruotsin lähetystösihteerinä Vichyssä toiminut, nyttemmin arkistosihteerinä oleva hra Nils Öberg, sekä kaikki Sveitsin lähetystön B-osaston (vieraitten valtioitten intressejä hoitavan osaston) diplomaattijäsenet. Sitäpaitsi täällä elävät nykyisin "à titre personnel" Unkarin ja Romanian Vichyn-lähetystöjen jäsenet. Heidän maittensa edustustojen asema on vielä lopullisesti järjestymättä.

Saksan rinnalla aikaisemmin taistelleiden maiden edustuksellinen asema on täällä jatkuvasti erilainen. Ranska ja Bulgaria ovat vaihtaneet edustajiaan, vaikkakaan ei aivan normaalitapaan, sillä Bulgarian Bernin-lähetystöstä tänne siirtyneellä lähetystösihteerillä Silianoff'illa on hallituksensa poliittisen edustajan nimi ja asema.

x) Kuriositeettina tulkoon mainituksi, että ministeri Murphy'n nimeä ei ole voitu tai tahdottu panna diplomaattilistan ancienneté-järjestysluetteloon, jossa on mainittu eri lähetystöpäälliköiden kreditiivikirjan jättöaika.

Romanian diplomaattinen edustus on toistaiseksi virallisesti vain yksin hra Joseph Igirosianun käsissä, joka toimii täällä "romaniäläisten etujen hoitajana".

Unkarilla ei ole toistaiseksi lainkaan diplomaattista edustusta Pariisissa, vaan huolehti sen pääkonsulinvirasto tšekäläisistä, lähinnä konsulaarista luonnetta olevista unkarilaisasioista.

Francon Espanjan asema on myös hieman poikkeuksellinen. Maalla on täällä lukuisan diplomaattihenkilökunnankin käsittävä edustusto, joka on aikaisemmin ollut ambassaadin asemassa. Sen johdossa on hra Miguel Mateu Fla, jolla kuitenkin on vain Espanjan hallituksen valtuutetun asema ja titteli. Hänen nimeään ei ole ancienneté-luettelossa. Edellämainitut Bulgarian ja Romanian edustajat ovat sijoitetut sanottuun luetteloon asiainhoitajien jälkeen, pienen viivan erottamina.

Tanskan edustuston asema on epäselvä, koska molempien maiden diplomaattisuhteilta puuttuu vastavuoroisuus.

Kuten alussa mainittiin, on Lontoon Puolan hallituksella täällä suurlähetystönsä. Tämän lisäksi ovat Ranska ja Varsovan hallitus vaihtaneet edustajiaan, joilla ei kuitenkaan ole lähettilään titteliiä.

Mainittakoon vielä, että useimmat edustustot ovat entisissä huoneistoissaan tai kiinteistöissään, kun taas suuri osa diplomaattikuntaa on joutunut sijoittumaan requisitioituihin hotelleihin, pääasiasa Hôtel Bristol'iin, jossa useilla on kansliansakin.

Lähetystösihteeri:

Paavo Pulkkinen
Paavo Pulkkinen.

19.4.45.

P.S. - Tänään ilmoitetaan, että Italian hallituksen edustaja, hra Giuseppe S a r a g o t on saapunut Pariisiin. Hän on huomattava

italialainen sosialistijohtaja ja Avanti-lehden toimittaja. Hän tulee käyttämään ambassadöörin tittelii, mutta ei esitä kreditiivikirjaa. Ranskan edustajan hra Couve de Murville'in asema Roomassa tulee olemaan samanlainen.

Nytemmin on ulkoministeri Bidault ilmoittanut, että Norjan edustuksella Pariisissa tulee olemaan suurlähetystön asema.

Puuu

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA: _____

Parisissa olevan lähetysten raportti n:o 3.

Läh. siht. Pulkkinen.

15/4 1945.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
N:o 82-40.

Pariisissa 15 p:nä huhtikuuta 1945.

KUASIAINMI

5135 luo. 45

14/6-45

N:o

LUK.

5

CUUTE

ASIA

06

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa Pariisista n:o 3, joka käsittelee aihetta:

Suomen edustuksen asema Ranskassa.

Lähetystön puolesta:

Pasvo Pulkkinen
Pasvo Pulkkinen.
Lähetystösihteeri.

*5/14/45 - luo. Pulkkinen
11/5-45*

P A R I I S I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Pariisi ssa 15 p:nä huhti kuuta 19 45.

Asia: Suomen edustuksen asema

Ranskassa.

Lähetystön henkilökunnan Pariisiin siirtymisen jälkeen ei sen, enempää kuin lähetystönkään asemassa ole tapahtunut mitään muutosta diplomaattisten suhteitten jatkuvasti ollessa uudelleen järjestymättä. Lähetystöä ei ulospäin jatkuvasti edelleenkaan ole olemassa, siitä ei ole mitään mainintaa nykyisessä diplomaattilistassa eikä Quai d'Orsay ole sen kanssa virallisesti tekemisissä. Lähetystön henkilökuntakin on siis virallisesti ja ulospäin niin ollen vain yksityishenkilöinä Pariisissa odottamassa lähetystön toiminnan alkamista. Kuten allekirjoittanut on aikaisemmin ilmoittanut, lähetystö on saanut protokollasta kuitenkin hiilien ostolupia, nyttemmin jo kolme kertaa, ja sen asianomaisten jäsenten, allekirjoittaneen vaimoineen ja hra Rauvolan (arkistosihteerin ominaisuudessa) Vichystä aikoinaan saamat diplomaattikortit on pidennetty nimenomaisella maininnalla "à titre personnel" kuluvan vuoden loppuun. Sitäpaitsi on miehille annettu yhdet lisäelintarvikekortit. Nämä edut ovat jatkuvasti voimassa.

Allekirjoittanut on jonkun kerran myös voinut olla henkilökohtaisessa kosketuksessa eräisiin Quai d'Orsayn virkamiehiin ulkoministeriössäkin. Helmikuun lopulla oli minulla yhdessä pääkonsuli Brusin kanssa tilaisuus tehdä ulkoministeriössä eräitä tutustumis- ja

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kohteliaisuuskyntejä, joihin auliisti suostuttiin. Tapasimme tällöin m.m. Euroopan-osaston päällikön hra François Coulet'n (oli lähetystösihteerinä Suomessa vv:na 1937-40), Pohjoismaiden asioita hoitavan hra Cocheron'in sekä protokollapäällikön, ministeri Dumaines'in. Keskustelumme heidän kanssaan supistuivat pakostakin tavanomaisen kohteliaisuuden puitteisiin eikä minkäänlaista molempien maiden nykysuhteita koskevaa mielipiteitten vaihtoa päässyt syntyään. Ikäänkuin sanatomassa yhteisymmärryksessä noteerattiin nykyinen tila joitakin käytännöllisiä, osittain henkilökohtaisia kysymyksiä koskevilla huomautuksilla poikkeukselliseksi ylimenokaudeksi.

Mitä Pariisin-konsulinvirastoon tulee, on se jatkuvasti toiminut suurinpiirtein entiseen tapansa ja on voinut myös kirjallisesti olla kosketuksessa myös ulkoministeriöön. M.m./^{on}viimeksimainittu siltä kiertokirjeellä pyytänyt ja saanut luettelon nykyään jälleen toimivista ja vielä suljettuina olevista Suomen konsulinvirastoista Ranskassa. Näin ollen voidaan puhua jonkinlaisten konsulaarisuhteitten olemassaolosta.

Konsulinvirasto saattoi myös olla jatkuvassa sähkeyhteydessä Bernin-lähetystöön tammikuun puoliväliin saakka, mutta silloin se sai lennätinviranomaisilta ilmoituksen, ettei heidän saamissaan uusissa ohjeissa ollut mainittuna Suomea niiden valtioiden joukossa, joiden täällä olevilla edustustoilla on oikeus olla sähkeyhteydessä ulkomaille. Konsulinviraston asiassa Quai d'Orsaylle osoittamaan noottiin saapui vihdoin kahden kuukauden odotuksen ja suullisten démarche'ien jälkeen epäävä vastaus. Huomattavaa kuitenkin on, että konsulinvirastosta ennen vastauksen saapumista lähetetyt harvat sähkeet olivat voineet mennä ja että se on jatkuvasti saanut - senkin jälkeen - sähkeitä Bernistä, jopa nyttemmin suoraan Ministeriöltäkin Helsingistä. Näissä olosuhteissa on katsottu olevan syytä säilyttää Finlandia-sähkeosoite konsulinviraston nimissä toistaiseksi.

Konsulinviraston nykyistä tunnustettua asemaa kuvaavana seikkana mainittakoon edelleen, että kun kuluvan huhtikuun 2 päivänä Pariisissa oli sotilasjuhlallisuuksia (kenraali de Gaulle jakoi uudistetuille rykmenteille niiden liput ja jätti Pariisin kaupungille vapautusristin), niin pääkonsuli Brusin sai Quai d'Orsaylta virallisen kutsun olla läsnä paraatissa Place de la Concorde'illa, jota hän tietysti mielihyvin noudatti.

Pääkonsuli Brusinin täyttäessä t.k. 9 päivänä 50 vuotta oli Ranskan Yleisurheiluliitto (Fédération Française d'Athlétisme) kutsunut hänet päivällisille, joilla oli läsnä myös Ranskan urheilujohtaja majuri Clayeux. Pääkonsuli Brusin sai tässä tilaisuudessa vastaanottaa - kuudentena ulkomaalaisena tähän mennessä - urheiluliiton kultaisen ansiomerkin.

Lähetystösihteeri:

Paavo Pulkkinen
Paavo Pulkkinen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 66.

ASIA: _____

Parisissa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Lähetystösihteeri Pulliainen.

17/7 -45.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa 18 p:nä heinäkuuta 1945.

N:o 137/69.

7 / 136 Sal. 10 45

30/7-45

KYSELY	OSASTO	ASIA
5.	86.	

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa Pariisista n:ot 4 ja 5, jotka käsittelevät aihetta:

N:o 4. Paluu tasavaltalaiseen laillisuuteen Ranskassa:
I. Vapautuksen jälkeisen kehityksen
suuntaviivoja.

N:o 5. Paluu tasavaltalaiseen laillisuuteen Ranskassa:
II. Kysymys valtiollisista vaaleista.

Lähetystön puolesta:

Paavo Pulkkinen
Paavo Pulkkinen.
Lähetystösihteeri.

P A R I I S I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

7 136 Sal 45
Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

30/7-45

Pariisi:ssä 17 p:nä heinä kuuta 1945.

5. 86.

Asia: Paluu tasavaltalaiseen
laillisuuteen Ranskassa.

I. Vapautuksen jälkeisen kehityksen
suuntaviivoja.

Ranskan vapauduttua viime vuoden elokuun lopulla suurim-
malta osaltaan saksalaisen miehittäjän vallasta, on maan sisäpoliit-
tinen kehitys kulkenut suurin piirtein järjestyksen ja yhteiskunnal-
lisen rauhan merkeissä lukuunottamatta syyskaudella eri maaseutupa-
ikoissa vallinnutta jännitystä, joka ajottain ja paikottain uhkasi
saada vakavia muotoja. Hallituksen arvovalta, jonka tueksi ainakin
ulkonaisesti vähitellen on kerääntynyt kaikkien voimaryhmien ja puo-
luemuodostelmien yhtenäinen rintama, on kuitenkin voinut jatkuvasti
vahvistua ja maan kaikki voimavarat on saatu suunnatuksi ennen kaik-
kea sotaponnistusten voimistamiseen ja tavattoman suuren jälleen-
rakennusohjelman aloittamiseen, jotka molemmat olivat välttämättömiä
edellytyksiä Ranskan nousemiseksi siitä alennustilasta, mihin se on-
nettomasti päättäneen sodan ja sitä seuranneen vihollismiehityksen
aikana oli vajonnut.

Hallituksella on kuitenkin tehtäviensä suorittamisessa
ollut voitettavanaan tavattomia vaikeuksia. Huomattava osa maata kuu-
lui kevättalveän saakka joko välittömästi tai välillisesti vielä sota-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

toimialueeseen. Tämä asiointila aiheutti suuria vaikeuksia siviilikuljetuksille, lähinnä elintarvike- ja polttoainehuollolle. Esim. Pariisissa lienee viime talvikausi ollut tämän sodan vaikeimpia aikoja siviiliväestön huollon kannalta katsoen. Hallitusviranomaisten tehtävää helpottamaan ei ollut omiaan tässä suhteessa sekään psykologinen seikka, että yleisesti levinneen käsityksen mukaan kansa uskoi heti vapautuksen jälkeen huoltotilanteen huomattavasti paranevan suurten läntisten liittolaisten avun turvin. Kun tilanne päinvastoin pyrki huononemaan, ei sekään osaltaan ole voinut olla vaikuttamatta laajojen piirien mielialakehitykseen länsivaltoja vastaan.

Kaikista jokapäiväisen elämän vaikeuksista huolimatta Ranskan kansa on kuitenkin ihmeteltävällä mielentyyneydellä ja itsekurilla kyennyt mukautumaan tilanteeseen, jonka vaikeuksien ymmärrettiin loppujen lopuksi johtuvan yhä edelleen jatkuneen, mutta yhä selvemmin voitollista loppuaan lähenevän suuren maailmankamppailun mukanaan tuomista välttämättömyyksistä. Suuri osuus tässä on varmaankin eri voimantekijöiden eikä vähimmin vasemmistopuolueiden ja liikkeiden näennäisesti yksimielisessä ja varauksettomassa ryhmittymisessä "Ranskan ensimmäisen vastarintamiehen", kenraali de Gaullen ympärille. Hänen poliittinen lähimenneisyytensä ja hänen nimensä miltei legendaarinen kaiku on ollut se luja kallio, joka on jaksanut kerätä miehitysvuosien raskaasta unesta heräävän, poliittisia ja yhteiskunnallisia uudistuksia tavoittelevan, keskenään monessa suhteessa rikkinäisen kansakunnan eri kerrokset välttämättömään voimainponnistukseen alkuvaikeuksien voittamiseksi ja pahimpien salakarien lomitse pääsemiseksi selville vesille.

Niin monta kertaa kuin kuluneena talvikautena on ollut havaittavissa vakavienkin kriisien uhkaa, on kenraali de Gaulle niistä selviytynyt suuremmitta näkyvämmitä vaikeuksista, koska ei mikään

poliittinen ryhmäkunta ole katsonut voivansa ottaa vastuulleen hallituspulaa ja siitä välittömästi johtuvia epäilemättä hyvin vakavia seurauksia. Kenraali de Gaullen arvovalta on sellainen, että tuskin nykyhetken Ranskassa voidaan löytää toista samassa määrin kokoavaa nimeä. Tosin on myönnettävä, että tämän "Ranskan ensimmäisen vastarintamiehen" prestige on arveluttavasti "kulunut" sitten Alger'n päivien. Vasemmisto ei varmastikaan pidä häntä miehenään ja hyökkäykset hänen henkilöään vastaan alkavat varsinkin sillä taholla yhä selvemmin tulla näkyviin. Mutta hän lienee eittämättä yhä edelleen ainoa nimi, joka voi koota ulkonaisesti yhtenäisen kansakunnan ympärilleen.

Mutta koko tasavaltalaiseen laillisuuteen palaamiskysymyksen ydin on tietysti lopultakin vetoaminen kansaan. Kuten tunnettua, järjestettiin Ranskassa vielä sodan kestäessä huhtikuun lopussa kunnallisvaalit, jotka hallitus pani toimeen vastoin useimpien poliittisten ryhmien tahtoa. Eri tahoilta näet vedottiin siihen, ettei mitään vaaleja olisi toimeenpantava ennen kuin sotavangit ja muut Saksaan viedyt /déportés/ ovat palanneet kotiin. Tämän periaatteen hallituskin on ottanut omakseen kanto- ja valtiollisten vaalien suhteen, mutta kunnallisvaalien se katsoi voivan tapahtua jo ennen tätä paluuta. Epäilemättä se laski niiden avulla saavansa jotain osviittaa poliittisista virtauksista ja voimasuhteista maassa.

Kunnallisvaalit tapahtuivat sitten sanottuna aikana /uusintavaalit - le scrutin de ballottage - maaseudulla kaksi viikkoa myöhemmin/ ensi kerran vuoden 1935 vastaavien vaalien jälkeen. Välittömästi silmiinpistävin ja päävaikutelma niistä oli heti ensimmäisten tulosten tultua julkisuuteen, että vasemmistopuolueet, varsinkin kommunistit olivat saaneet huomattavasti lisää kannatusta. Voitiin puhua vyörymisestä vasemmalle, varsinkin mitä tulee Pariisiin ~~ja~~ ympäristöineen sekä moniin muihin suuriin asutus- ja teollisuuskeskuksiin.

Tätä ensimmäisen vaalikierroksen antamaa kuvaa oli omiaan jossakin määrin vielä vahvistamaan toisenkin kierroksen tulos, joskin vähemmän korostetusti. Tällöin oli kysymys etupäässä pienistä maaseutukunnista, joissa vasemmiston kannatus on vähäisempää kuin suurilla paikkakunnilla.

Yleisvaikutelmaksi kuitenkin jää - ja tätä pyritään erikoisesti korostamaan porvarillisten puolueiden taholta - että mitään linjojen täydellistä selvenemistä ei näissä vaaleissa päässyt tapahtumaan, koska eri mielipideryhmät usein paikoin olivat yhtyneet suurten yhteisten tunnusten, kuten "antifasistinen rintama", y.m.s. ympärille ja käsittivät siten edustajia jokseenkin oikealta äärimmäiseen vasemmistoon saakka. Mutta alkuvaikutelma, mielipidemuodostuksen radikalisoituminen ja yleinen siirtyminen vasemmalle on ja jää näiden vaalien merkillepantavaksi ja, nykyolosuhteet huomioonottaen, täysin ymmärrettäväksi tulokseksi, jota, olkoon että se on pantava erikoisesti kommunistipuolueen määrätietoisen johdon ja organisatiokyvyn tilille, ei ole syytä unohtaa ja vielä vähemmän väheksyä.

Lähetystösihteeri:

Paavo Pulkkinen
Paavo Pulkkinen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 66.

ASIA: _____

Parisissa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Lähetystösihteer: Pullkinen.

18/7-45.

P A R I I S I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö
RAPORTTI n:o 5. Salainen.

Pariisissa 18 p:nä heinä kuuta 1945.

7 / 136 Sal. 45
30/7-45 -
KUTSU OSASTO ASIA
5. 86.

Asia: Paluu tasavaltalaiseen
laillisuuteen Ranskassa.

II. Kysymys valtiollisista vaaleista.

Kenraali de Gaulle oli yhteisymmärryksessä eri poliittisten ryhmien kanssa julistanut, ettei valtiollisia vaaleja pantaisi toimeen ennenkuin sotavangit ja muut Saksaan vietyt ovat palanneet takaisin. Heitähän on ollut, kuten tunnettua noin 2 $\frac{1}{2}$ miljoonaa. Sodan loppuminen Euroopassa toukokuun alkupäivinä teki tämän paluun ajankohtaiseksi. /Nytemmin lienee palanneitten lukumäärä parin miljoonan paikkeilla./ Niinpä kenraali de Gaulle kevään loppuessa antoi ymmärtää, että valtiolliset vaalit tulisivat ajankohtaisiksi ennen vuoden loppua. Samalla hän toivoi, että eri poliittiset mielipidemuodostelmat rupeaisivat pohtimaan vaalien yhteydessä aktueelliksi muodostuvaa valtiosääntöprobleemia. Tämän toivomuksen mukaisesti hän kesäkuun kuluessa itsekin asettui yhteyteen eri ryhmäkuntien johtomiesten kanssa neuvotellakseen tästäkin päivänsäntöprobleemasta. Tiedettiin, että esim. huomattavimmat sodan edellisen Ranskan johtomiehistä, jotka Saksassa vapautettuina olivat päässeet palaamaan kotiin, olivat olleet hänen luonaan samoin kuin nykyiset poliittisten ryhmien johtajat.

Näiden neuvottelujen pohjalla ja huolellisten esivalmistelujen jälkeen muutenkin, hallituksen päämies lopulta saattoi ottaa vaali- ja valtiosääntöuudistuskysymyksen esille ministerineuvoston kokouksessa.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Useiden tuntien istunnon jälkeen hallitus saattoi vihdoin 9/7 antaa julkisuuteen kommuniquean /kenraali de Gaulle oli luvannut ilmoittaa kantansa kysymyksessä ennen kansallispäivää 14/7/, jolla esirippu vihdoin kohotettiin tämän kansakunnan mielenkiintoa mitä suurimmassa määrin herättävän kysymyksen kohdalta.

Ennenkuin siirryn tarkastelemaan hallituksen ehdotusta ja sen osakseen saamaa vastaanottoa, lienee paikallaan muutamain sanoin kosketella Ranskassa nyt lopulleen kuluvan vapautuksen jälkeisen vuoden aikana vallinnutta valtiosääntöoikeudellista tilannetta, mikä tarkastelu voi olla omiaan antamaan selvemmän kuvan uuden suunnitelman hengestä ja suuntaviivoista sekä siitä taustasta, mitä vastaan sitä on huomioitava.

Maan jouduttua vieraan miehityksen alaiseksi, oli v:n 1875 valtiosääntö enemmän tai vähemmän jäänyt kuolleeksi kirjaimiksi sen jälkeen kun marsalkka Pétain oli äänestytty vallon omiin käsiinsä kesällä 1940. Vapautuksen jälkeen valta siirtyi kenraali de Gaullen väliaikaiselle hallitukselle, joka käytteli sitä poikkeuksellisten olojen luomien erikoisedellytysten mukaisesti ilman että vanhan valtiosäännön määräykset olisivat tulleet huomioonotetuiksi.

Kenraali de Gaulle on ollut ja on jatkuvasti sekä Ranskan tasavallan väliaikaisen hallituksen päämies että ministerineuvoston puheenjohtaja. Hän nimittää ministerit. Mutta entisen III tasavallan hallitusten toimeenpanovallan valtuuksien lisäksi on nykyisellä hallituksella myös lainsäädäntövalta käsissään. Sen takia, että hallitus käyttää nykyisin tätä valtaa, ei lainsäädäntöakteja ~~nykyisin~~ nimittää laeiksi, vaan ordonnanceiksi. Tärkeimmät näistä ordonnanceista alistetaan neuvoa-antavalle kokoukselle /assemblée consultative/ sen lausunnon saantia varten. Tosin hallitus ei katso olevansa sidottu kokouksen mielipiteisiin /ja monta kertaa se on jättänyt ne huomioonottamatta/. Mutta jossain määrin tällä kokouksella, joka ei ole kansan

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA: _____

Parisissa olevan lähetystön raportti n:o 6.

Lähetystösihteerin Pulkkinen

24/7 1945.

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa 3 p:nä elokuuta 1945.

N:o 153/78.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
8/136	45	
11/8-45	No	Liitt.
IRMA	CG	ASIA
5	CG	

Ulkosiasministeriölle.

Lähetystö kunnioittaen lähettää tämän mukana Ministeriölle raporttinsa Pariisista n:o 6, joka käsittelee aihetta:

Paluu tasavaltalaiseen laillisuuteen Ranskassa.
III. Hallituksen vaalisuunnitelma.

Lähetystön puolesta:

Paavo Pulkkinen
Paavo Pulkkinen.
Lähetystösihteeri.

P A R I I S I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Pariisissa 24 p:nä heinä kuuta 1945.

Asia: Paluu tasavaltalaiseen

laillisuuteen Ranskassa.

III. Hallituksen vaalisuunnitelma.

UN DASTAINMIN
8/136 ac 45
11/8-45 No
YHMA CSKTS ASIA
5 CB

Ennen kuin hallitus antoi julkisuuteen tiedon päätöksensä valtiollisten vaalien toimeenpanosta, monilla tahoilla pelättiin Ranskassa sisäistä kriisiä, koska hallituksen ei luultu voivan päästä yksimielisyyteen kaikkia hallituksessa edustettuina olevia puolueita ja ryhmiä tyydyttävästä ratkaisusta. Tiedettiin esim. että radikaalit ja vasemmisto olivat näköjään sovittamattomassa ristiriidassa tulevien vaalien pohjimmaisesta tarkoituksesta, t.s. siitä oliko vaaleissa valittava v:n 1875 valtiosäännön mukainen edustajakamari - mikä oli varsin radikaalien kanta - vai oliko vaalien tuloksena syntyvästä assemmleasta tuleva yksi ainoa perustuslakiasäätävä kokous, mitä kommunistien, sosialistien ja vastarintaliikkeen enemmistön tiedettiin kiihkeästi vaativan. Hallituksen päämies oli ennakkotietojen mukaan taipuvainen lähinnä vanhan valtiosäännön mukaisen edustajakamarin valittamiseen, jolloin kamarin lisäksi oli sen jälkeen valittava senaatti. Nämä yhtyneinä vanhan mallin mukaiseksi kansalliskokoukseksi tekisivät tarpeellisiksi katsotut muutokset kolmannen tasavallan perustuslakeihin.

Hallituksen neuvonpidon kulusta uusi tiedoitusministeri Jacques Soustelle saattoi kuitenkin jo 7/7 antaa julkisuuteen ennakkotiedon, jonka mukaan pulman ratkaisu oli kulkeva uria, jotka säilyttäi-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sivät hallituksen tähänastisen yhtenäisyyden. Tällöin oli selvää, että ministerineuvoston päätös tulisi sisältämään kompromissin ja tämä kävi selvästi ilmi 9/7 annetusta virallisesta kommunikéasta.

Sen mukaan hallitus kuuden tunnin keskustelun jälkeen oli päässyt yksimielisyyteen seuraavista pääperiaatteista:

Ranskan kansa kutsutaan tulevan lokakuun 14 päivänä valitsemaan edustajansa uutta valtiosääntöä laatimaan tai vanhaa korjaamaan. Se tapahtuu samantapaisessa järjestyksessä kuin aikaisemmin edustajakamarin vaalit, siis välittömillä vaaleilla, joskin tarkemmat säännökset vaalitivasta annetaan myöhemmin. - Ennen tätä tilaisuutta toimitettaisiin departtementtien yleisneuvostojen vaalit syyskuun 23 ja 30 päivinä.

Samassa tilaisuudessa /14.10/ toimitetaan lisäksi referendum. Jos kansa siinä vastaa myöntävästi, tulee valittavasta kokouksesta perustuslakiasäätävä yksikamarinen kansalliskokous rajoitetuin valtuuksin. Tämä merkitsee, että kokouksen toimiaika on seitsemän kuukautta, missä ajassa sen olisi saatava laadituksi uusi valtiosääntö, mikä sen jälkeen alistetaan uuden kansanäänestyksen alaiseksi. Lisäksi sen olisi päätettävä budjetista sekä ratifioitava ulkovaltojen kanssa tehtävät sopimukset ja lausuttava mielensä maan taloudellisen ja yhteiskunnallisen järjestelmän muutoksia koskevista lakiehdotuksista.

Kokous valitsisi hallituksen päämiehen, joka puolestaan määrää hallituksen jäsenet, jotka olisivat vain hänelle vastuunalaisia. Perustuslakiasäätävän kokouksen ja hallituksen välillä mahdollisesti syntyvien ristiriitojen ratkaisutapaa ei suunnitelma määrittelle tarkemmin.

Ellei valittu kokous 7 kuukaudessa saisi valtiosääntöehdotusta valmiiksi, se hajoaisi ja valittaisiin uusi.

Jos taas hallituksen suunnitelma tulisi kansanäänestyksessä hylätyksi, muodostaisivat kansan valitsevat edustajat v:n 1875 valtio-

säännön mukaisen edustajakamarin ja senaatti olisi valittava tavamukaisessa järjestyksessä.

Ensi silmäys edelläkolevaan suunnitelmaan osoittaa, että hallitus oli halunnut asettaa kansakunnan ratkaistavaksi kaksi vaihtoehtoa, nimittäin joko valita yksikamarinen, rajoitetuin valtuuksin ja määräajoin toimiva perustuslakiasäättävä kokous tai palata vanhaan valtiosäännön mukaiseen käytäntöön kaksikamarisine kansalliskokouksineen, jonka tehtävä olisi katsoa, mitä entisessä valtiosäännössä on korjattavaa ja joka toimisi muuten vanhojen perustuslakien puitteissa.

Ensimmäiset vakavat huomautukset tämän suunnitelman suhteen totesivat paitsi probleemin asettelun mutkallisuutta myös sen, että valitsijakunnalle ei jäänyt mahdollisuutta äänestää täysin suvereenisen yksikamarisen kokouksen puolesta, mitä periaatetta erikoisesti vasemmistopuolueet edustivat.

Vaikka hallituksen ilmoitettiin yksimielisesti hyväksyneen edelläesitetyn suunnitelman ja vaikka kenraali de Gaulle radiopuheessaan 12/7 selvästi asettui suunnitelman taakse, hallitus kuitenkin istunnessaan seuraavana päivänä kehitti ehdotustaan siten, että kolmaskin vaihtoehto ~~rajoitettiin~~ siinä tuli huomioonotetuksi.

Kansakunta oli asetettava referendumissa kahden kysymyksen eteen. Ensiksi: onko valittava perustuslakiasäättävä yksikamarinen kansalliskokous ja toiseksi: hyväksytäänkö hallituksen suunnitelma julkisen vallan jaosta kokouksen koollaoloaikana.

Jos vastaus molempiin kysymyksiin on myönteinen, on hallituksen suunnitelma hyväksytty. Jos se ensimmäiseen on myönteinen ja toiseen kielteinen, tulee kansalliskokouksesta suvereeninen, ja vihdoin, jos se ensimmäiseen on kielteinen, palataan vanhan valtiosäännön mukaiseen kaksikamariseen kansalliskokoukseen, ja toisen kysymyksen vastauksella ei ole merkitystä.

Kuten edelläolevasta huomataan, voidaan panna kyseenalaiseksi, helpottaako hallituksen tekemä lisäyskään äänestäjämassojen tehtävää, joka muodostuu senkin mukaan verrattain komplisoiduksi.

Brestissä heinäkuun 21 päivänä pitämässään huomattavassa puheessaan kernaali de Gaulle vielä voimakkaasti korosti henkilökohtaista asennoitumistaan hallituksensa suunnitelman puolesta. Pian tämän jälkeen lakiehdotus oli tuleva esille neuvoo-antavassa assemleessa, jonka oli sanottava sanansa lisäksi julkiseen keskusteluun, joka jo oli kehkeytynyt suunnitelman johdosta ja johon vasemmistopuolueet, niihin aikoihin koolla olleet, vastarintaliikkeen toimesta valitut "Les états généraux" ja ammattijärjestöjen keskusliitto olivat osallistuneet hallituksen suunnitelmalle jyrkästi vastakkaisilla julkilausumilla.

Lähetystösihteeri:

Paavo Pulkkinen
Paavo Pulkkinen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Parisissa olevan lähetystön raportti n:o 7.

Läh. siht. Pulkkinen

21/8 1945.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 163/82.

SALAINEN.

9/137 ae. 45
81/8-45
5 C6

Ulkoasiainministeriölle.

Tämän mukana lähetystö kunnioittaen lähettää
Ministeriölle raporttinsa Pariisista n:o 7, joka käsitte-
lee aihetta:

Paluu tasavaltalaiseen laillisuuteen Ranskassa.

IV. Hallituksen vaali- ja referendum-
suunnitelman vastaanotto sekä lain lo-
pullinen muoto.

Lähetystön puolesta:

Paavo Pulkkinen
(Paavo Pulkkinen).
Lähetystösihteeri.

Parisi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

Parisi ssa 21 p:nä elo kuuta 19 45.

Asia: Paluu tasavaltalaiseen lailisuu-
teeseen Ranskassa.

IV. Hallituksen vaali- ja referendum
suunnitelman vastaanotto sekä lain
lopullinen muoto.

9/137 no. 45
30/8-45
5 C6

Heti hallituksen valtiosäännön uudistamiseen tähtäävän vaali- ja referendumsuunnitelman tunnetuksi tultua heräsi jo joidenkin viikkojen aikana käynnissä ollut valtiosääntö- ja vaalikeskustelu entistä vilkkaampaan eloon. Lehdistö osallistui siihen täydellä voimalla ja merkillepantavinta oli, että suunnitelma sellaisenaan ei miltään taholta saanut varauksetonta tunnustusta ja kannatusta osakseen. Tosin jäsissä ei loppujen lopuksi ollut mitään ihmeellistä, koska hallituksen päätös oli ollut kompromissin tulos.

Mitä ensinnäkin tulee n.s. maltillisiin, eivät he siinä nähneet sitä selväpiirteistä ja varmaa palaamista v:n 1875 valtiosäännön edellyttämille linjoille, joille he ennakkokeskustelussa olivat ilmaisseet haluavansa. Radikaalit samoin vanhan valtiosäännön pohjalta lähtien eivät olleet taipuvaisia hyväksymään referendumajastusta ja tekivät muitakin vähemmän oleellisia vastahuomautuksia.

Kunnallisvaaleissa huomattavaa menestystä saavuttanut vanha kristillisdemokraattinen työväenpuolue, nykyiseltään nimeltään "Mouvement Republicain Populaire" oli ehkä kaikkein suosiollisin

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

suunnitelmalle valittaen tosin, että häiritsevät kantoonivaalit tulitaisiin toimeenpanemaan ennen päävaaleja.

Sosialistit olivat aluksi hajallaan, joskin sangen pidättyväisiä arvioinneissaan. Niinpä pää-äänenkannattaja "Le Populaire" ei parin ensi päivän kuluessa ottanut mitään määrättyä kantaa. Vasta jonkun päivän kuluttua puolue ilmeisesti sai kootuksi kysymyksen suhteen hieman hajallaan olevat rivinsä ja lähetti julkisuuteen päätöslauselman, jossa se jokseenkin varauksettomasti asettui puoltamaan yksikamarista perustuslakiasäättävää kansalliskokousta. Tosin sosialistien joukossa vallitsi jonkinlaista pelkoa sellaisen kokouksen rajoittamatonta suverenisuutta kohtaan.

Kansallisen vastarintaliikkeen ryhmien enemmistön kanta oli alussa myös epävarma, kun sen sijaan niiden vähemmistö ja eritoten Front National-ryhmä ottivat jyrkästi vastustavan kannan esitykseen nähden.

Kommunistien kanta taas oli alun pitken jyrkästi vastaan (huolimatta heidän kahden hallituksessa olevan miehensä myönteisestä kannanotosta ministerineuvostossa). He eivät ollenkaan osoittaneet mitään taipumusta sovitteluihin, vaan näkivät ainoan kysymyksen tulevan vaihtoehdon suvereenisessa kansalliskokouksessa. Jonkun heidän edustajistaan kerrotaankin lausuneen neuvoo-antavan kokouksen käytävillä, että suunnitelma merkitsisi "vaalia ruton ja koleeran välillä".

Hallituksen suunnitelma joutui sitten neuvoo-antavan kokouksen käsiteltäväksi. Sen valtiomudistusvaliokunta määritteli sen suhteen kantansa ensiksi. Yksimielisesti se hylkäsi referendum-suunnitelman osittain sen valiokunnan mielestä hallituksen päämiehen henkilökohtaista kansanäänestystä sivuavan luonteen, osittain liian sidottujen vaihtoehtojen takia. Miltei yhtä yksimielisesti valiokunta piti välttämättömänä hallituksen vastuunalaisuutta tulevalle

kansalliskokoukselle, joskin hallitusvallan vakaannuttamiseksi jotkut säännökset tulisivat olemaan tarpeen. Vihdoin valiokunta 15 äänellä 5 vastaan kannatti yksikamarista kokousta.

Keskustelu itse neuvoa-antavassa kokouksessa heinäkuun 27 - 29 päivinä muodostui kiihkeäksi ja päättyi hallituksen esityksen suhteen muodollisesti täysin kielteisesti. Joskin oli toiveita kompromissiratkaisuun pääsystä lähinnä sosialistien edustajan Vincent AURIOLin esittämän ratkaisun pohjalla, joka läheni hallituksen esitystä, tuli lopputulokseksi kuitenkin se, että kokous antoi hallituksen suunnitelmasta hylkäävän lausuntonsa 210 äänellä 19 vastaan ja äänesti suvereenisen kansalliskokouksen puolesta 186 äänellä 45 vastaan.

Edellämainitulla Vincent AURIOLin välitysehdotuksella oli hyvin suuret läpimenomahdollisuudet, sillä äänestyksessä äänet jakaantuivat 108 - 101. Sanotun ehdotuksen mukaan sosialistipuolue ilmoitti olevansa yksikamarisen kokouksen kannalla, jonka tehtävät olisivat sekä perustuslain- että lainsäädännölliset ja jolle hallitus olisi vastuunalainen. Mutta vanhan parlamenttaarisen häilyväisyyden välttämiseksi ja toisaalta toimeenpanevan vallan vahvistamiseksi oli tarpeen järjestellä suhteet, mitä varten ehdotettiin, että hallituksen päämies esittäisi kokoukselle valitsemansa ministerit, jolloin saavutetaan jonkinlainen kosketus. Jos kokous hylkää jonkin hallituksen lakitekstin, tämä ei ole pakotettu eroamaan, paitsi jos tehdään esitys nimenomaisesti epäluottamuslausunnoksi ja se hyväksytään.

Kenraali de GAULLE tunnusti puolestaan että sosialistien ehdotus läheni siinä määrin hallituksen kantaa, että se ansaitsi tulla vakavan harkinnan alaiseksi, vaikkakin siinä oli se päällekkäisyys, ettei se rajoittanut kokouksen koollaolo'aikaa. Maalla olisi hänen mielestään oikeus vaatia että valtiosääntö tulisi laadituksi järjellisessä ajassa.

Mutta kuten sanottu, neuvoo-antava kokous ei voinut päästä välittävillä linjoilla yksimielisyyteen vaan asian käsittely päättyi hallitukselle täysin kielteiseen tulokseen. Nähtäväksi jäi, minne johtopäätöksen hallituksen päämies tästä tulisi vetämään. Yleisesti arveltiin, että ottaen huomioon Vincent AURIOLin ehdotuksen saaman vastaanoton, hallitus tulisi sovittelemaan keskuudessaan eri puolten näkökantoja ja jatkamaan mahdollisesti entisellä, hieman tarkistetulla linjalla.

Tämä kävi esille hallituksen 8/8 pitämän istunnon jälkeen annetusta kommuniqueasta. Hallitus oli tehnyt päätöksensä muuten yksimielisesti paitsi että molemmat kommunistiset ministerit tällä kertaa eivät siihen yhtyneet vaan ilmaisivat eriävän mielipiteensä.

Hallitus oli joka tapauksessa päättänyt edelleen pysyä referendumien kannalla. Kansakunnan on sanottava, haluaako se pitää kiinni vanhasta valtiosäännöstä vai valitaanko yksikamarinen perustuslakiasäätävä kokous laatimaan uutta.

Kuluvan kuun 19 päivänä julkaistiin virallisessa lehdessä hallituksen kahta päivää aikaisemmin antama ordonanssi neuvoo-antavasta kansanäänestyksestä, joka toimeenpannaan yhtäaikaan valtiollisten vaalien kanssa tulevan lokakuun 21 päivänä (vaalien toimeenpanoaikaa oli lykätty viikolla aikaisemmasta suunnitelmasta).

Referendumissa esitetään Ranskan kansan vastattavaksi kaksi kysymystä:

1) Haluatteko että tänään valittu ~~kuix~~ assamblee tulee olemaan perustuslakiasäätävä?

2) Jos valitsijakunta on vastannut myöntävästi ensimmäiseen kysymykseen, hyväksyttekö, että julkiset valtaoikeudet - uuden perustuslain voimaantuloon saakka - ovat järjestetyt äänestyslipun toisella puolella olevan lakiehdotuksen mukaisesti?

Jos valitsijakunnan enemmistö vastaa kieltävästi ensimmäiseen kysymykseen, tulee valitusta assembl'easta vanhan valtiosäännön mukainen edustajakamari ja senaatti valitaan kahden kuukauden kuluessa.

Jos äänestäjät vastaavat myöntävästi ensimmäiseen kysymykseen, mutta kieltävästi toiseen, jää valitun kokouksen asiaksi määrätellä valtaoikeuksien käyttö ylimenokautena.

Jos taas enemmistön vastaus molempiin kysymyksiin on myönteinen, valitsee niin syntynyt perustuslakiasäätävä kansalliskokous julkisella äänestyksellä ja jäsenistönä ehdottamalla enemmistöllä väliaikaisen hallituksen päämiehen. Tämä puolestaan muodostaa itse hallituksensa, mutta alistaa listansa kokouksen hyväksyttäväksi samoin kuin hallitusohjelman.

Hallitus tulee olemaan vastuunalainen kansalliskokoukselle, vaikkakaan jonkun sen laki- tai määrärahaehdotuksen hylkääminen kokouksessa ei aiheuta hallituksen eroa. Tämä tulee pakolliseksi vain siinä tapauksessa, että esitetään nimenomainen epäluottamuslause, jonka kokouksen enemmistö hyväksyy.

Ordonnanssissa on muitakin kokouksen suverenisuutta lisääviä ja hallituksen asemaa heikentäviä määräyksiä verrattuna ensimmäiseen suunnitelmaan (vrt lähetyksen raportti n:o 6, 24/7-45). Niinpä assemblea saisi ylimenokautena myös täyden lainsäädäntövallan, tosin hallituksen väliaikaisen veto-oikeuden heikentämänä. Samoin päättaisi kokous budjetista, joskaan sillä ei olisi aloiteoikeutta menojen suhteen. Kokouksen koollaoloaika on jatkuvasti määrätty seitsemäksi kuukaudeksi. Ellei se siinä ajassa saisi uutta perustuslakia valmiiksi, hajonaisi se ja sen tilalle valittaisiin uusi. Sama olisi asianlaita, jos sen laatima valtiosäädäntöehdotus tulisi toimitettavassa kansanäänestyksessä hylätyksi.

Samanaikaisesti kansanäänestysordonnanssinsa kanssa hallitus antoi määräykset lokakuun vaalien suorittamistavasta. Ne toimitetaan yhtenä päivänä ilman uusintavaaleja ja niissä sovelletaan belgialaistyylistä suhteellista vaalitapaa departementtien puitteissa. Nimien ylipyyhkimistä tai korvaamista toisilla ei sallita. Myös sotilashenkilöt ovat äänioikeutettuja jopa vaalikelpoisiakin erinäisin rajoituksin.

Lähetystösihteeri:

Paavo Pulkkinen
(Paavo Pulkkinen).